

ŞÜKRÜ ASLAN • 1 Mayıs Mahallesi

ŞÜKRÜ ASLAN, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyoloji Bölümü mezunudur. Aynı üniversitede, *Kentsel Enformel Sektörler* konusunda yüksek lisans, *Toplumsal Mücadeleler ve Kent* üzerine doktora yaptı. Kent, göç ve toplumsal hareketler üzerine çalışan Aslan'ın *1 Mayıs Mahallesi, 1980'den Önce Toplumsal Mücadeleler ve Kent* (İletişim Yayınları, 2004), *Kent Üzerine Sosyolojik Düşünceler* (İnşaat Mühendisleri Odası, 2007), *Herkesin Bildiği Sır: Dersim* (İletişim Yayınları, 2010) ve *Dersim 38'i Hatırlamak* (Bülent Bilmez ve Gülay Kayacan'la birlikte, Tarih Vakfı, 2011) adlı Türkiye'de yayımlanmış kitapların yanı sıra Mustafa Poyraz ve Loic Gandais ile birlikte hazırladıkları *Les Quartiers Populaires Et La Ville* adlı bir kitabı da Paris'te yayımlanmıştır. (L'Harmattan, 2010) Halen Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde öğretim görevlisi olan Aslan'ın kent ve göç/iskan sosyolojisine ilişkin akademik ve politik yazında yer almış çok sayıda makalesi bulunmaktadır.

İletişim Yayınları 1033 • Araştırma-İnceleme Dizisi 171

ISBN-13: 978-975-05-0272-9

© 2004 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM

1-5. Baskı 2004-2016, İstanbul

6. Baskı 2019, İstanbul

EDITÖR Tanıl Bora

DİZİ KAPAK TASARIMI Ümit Kıvanç

KAPAK Suat Aysu

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Serap Yeğen

BASKI Ayhan Matbaası • SERTİFİKA NO. 22749

Mahmutbey Mahallesi, 2622 Sokak, No: 6/31 Bağcılar 34218 İstanbul

Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63

CİLT Güven Mücellit • SERTİFİKA NO. 11935

Mahmutbey Mahallesi, Deve Kaldırım Caddesi, Gelincik Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları • SERTİFİKA NO. 40387

Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

ŞÜKRÜ ASLAN

1 Mayıs Mahallesi

1980 Öncesi
Toplumsal Mücadeleler ve Kent

i l e t i ŝ i m

İçindekiler

Önsöz	7
GİRİŞ	
ARAŞTIRMANIN ÇERÇEVESİ, AMACI VE YÖNTEMİ	9
BİRİNCİ BÖLÜM	
TEMEL KAVRAMLAR VE	
ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ	19
Kent, Kentleşme, Kentlileşme Kavramlarının	
Modernist Yorumları ve Eleştirisi	29
Tarihsel Kentte Sınıf Mücadelesinin İzleri ve	
Çağımızda Kentsel Toplumsal Mücadele Yaklaşımı	44
Türkiye’de Kentleşme Süreci Üzerine Tartışmalar	61
1970’li Yıllarda Türkiye’de Konut Sorunu	
ve Toplumsal Hareketler	70
İKİNCİ BÖLÜM	
1 MAYIS MAHALLESİ’NİN KURULUŞU	87
Mahallede İlk Yerleşmeler	93
Mahallede Egemenlik Mücadelesi	101
Mahallede Yeni Örgütlenme Biçimi: Halk Komitesi	105
Gecekondulaşma Faaliyetinde Halk Komitesi’nin	
Öncelikleri ve İlkeleri	111

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BÜYÜK YIKIM VE MEŞRÛLAŞMA MÜCADELESİ.....127

Yıkım Tehlikesine Karşı Hazırlık.....127

2 Eylül 1977: Beklenen Büyük Yıkım Gerçekleşiyor130

Yıkım Sonrası 1 Mayıs Mahallesi ve
Meşrûlaşma Mücadelesi.....141

Halk Komitesi'nin Dağılması ve Bir Dönemin Sonu147

Mahallede Yeni Bir Dönem: Yaşlılar Komitesi
ve Yasallaşma Mücadelesi154

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SÜRECİN SON HALKASI: MUHTARLIĞIN VE MAHALLENİN YENİ BİR ADLA YASALLAŞMASI177

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....189

EKLER197

Kaynakça.....236

Önsöz

Toplumsal mücadeleler ile kent arasındaki ilişkileri irdelemeyi amaçlayan bu çalışma, araştırmaya konu olan mahalledeki gündelik gözlemlerin bir sonucu olarak 1995 yılında başlamış ancak tamamlanamamıştı. Yıllar sonra bu çalışmayı doktora tezi olarak yeni baştan ele almaya karar verdiğimde, konuyla ilgili az da olsa yayın yapılmış; konunun çerçevesi ve özgünlüğüne ilişkin görüşlerim de netleşmişti.

İstanbul'da 1 Mayıs Mahallesi gibi politik kimliği olan pek çok yerleşim olduğu halde bunların akademik çalışmalara yeterince konu edilmemiş olmasında sorunlu konulardan uzak durma kaygısının rol oynadığını tahmin etmek mümkündür. Oysa diğer toplumsal olgular gibi, politik nitelikli toplumsal hareketler de bilimsel bir şekilde irdelenmelidir.

Çalışmanın kısıtlayıcı koşullarda tamamlandığını en iyi bilenler, birlikte çalışmaktan onur duyduğum Tez İzleme Komitesi'ndeki hocalarımdır. Bu açıdan en başta yıllardır bana çok büyük destek veren bölüm başkanımız ve danışman hocam Prof. Dr. Esin Küntay'ı anmak isterim. Bütün güçlüklerle karşı, sabırla ve istekle bu çalışmanın tamamlanması için ciddi bir desteğini gördüm. Desteği ve güveninden dolayı kendisine teşekkür borçluyum. Aynı şekilde çalışmanın kuramsal çerçe-

vesinin oluşturulmasında önerileriyle yol gösteren Muęla Üniversitesi Sosyoloji Bölümü öğretim üyesi Prof. Dr. Ayőe Durakbaőa Tarhan'a ve yoğun çalıőmaları arasında zaman ayırıp Tez İzleme Komitesi üyesi olan İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Bölümü öğretim üyesi Yrd. Doç. Dr. Oya Okan'a teşekkür ederim.

Bu çalışmanın yürütölmesinde doğrudan ya da dolaylı katkısı olan çok sayıda kiő bulunduğunu vurgulamak isterim. Görüşme isteğimize olumlu yanıt vererek, zamanını ve belleklerindeki bilgileri bizimle paylaőan, burada isimlerini tek tek sıralayamadığım 1 Mayıs Mahallesi'nin ilk yerleşenlerine teşekkür ederim. Onların dostça tutumu, çalışmanın tamamlanmasında etkili olmuőtur. Son olarak, her zaman olduğu gibi bu çalıőmada da beni destekleyen eşim ve kızıma teşekkür etmek isterim.